

ELS RIUS TAMBÉ ES CREMEN

Els incendis arrasen la vegetació dels marges, i sense vegetació el curs fluvial queda despulrat

NARCÍS
Prat*

Fa tres anys, un gran incendi va destruir una part important del Parc Natural de Sant Llorenç de Munt i la Serra de l'Obac. Es podria pensar que, si l'aigua apaga el foc, els rius no haurien de ténser res d'aquest fenomen, però res més lluny de la realitat, ja que el foc (entre altres efectes) arrasa la vegetació de ribera, i sense aquesta vegetació, el riu es queda despulrat. Després d'aquell incendi, l'arribada de les primeres pluges va convertir la situació en dramàtica: al cap de 12 dies que s'hagués cremat el bosc, una violenta tempesta va arrossegar els sòls desprotegit i cremats, plens de cendres, cap als rius. L'aigua que hi baixava era summament tèrbola, coberta d'espuma blanca (resultat de l'emulsió de la matèria orgànica), àcida i plena de contaminants originats pels incendis (hidrocarburs aromàtics policíclics). L'endemà, la situació era dantesca: milers de peixos apareixien morts i els rius eren un mar de fang barrejat amb cendres. Semblaven irremissiblement destruïts.

Però les pluges de finals del 2003 i de la primavera del 2004 van arrossegar el fang contaminat, i el riu

en pocs mesos va adquirir un aspecte en alguns casos similar al que tenia abans de l'incendi (excepte el bosc de ribera, que trigarà anys a poder-se recuperar). Els peixos, no obstant, encara no han tornat (i trigarà a fer-ho, si l'esforç de l'Administració a recuperar-los continua com fins ara). Mentre que s'han dedicat milers d'euros a restaurar els boscos, poc s'ha fet per recuperar els rius afectats pels incendis. Per sort, els rius mediterranis estan acostumats a les grans pertorbacions, com la gran avinguda de la tardor del 2005 o la sequera d'aquest mateix estiu. Fa milers d'anys que els rius es recuperen d'incidents d'aquesta mena (per sort no necessiten l'Administració per recuperar-se). I aquesta primavera els rius han tornat a córrer pel parc de Sant Llorenç i s'han omplert de plantes i animals (excepte els peixos que ho tenen complicat per remuntar el riu).

SEMBLA QUE la Generalitat es comença a sensibilitzar amb la necessitat de protegir els rius, i ha aprovat en l'últim Consell Executiu el Pla Sectorial de Cabals Ambientals. És un document de gran importància que fixa el cabal que ha de passar pels rius de Catalunya per garantir que el riu serà un ecosistema i no un mer canal d'aigua. Així, el Govern compleix un dels compromisos del pacte del Tinell i també alguna de les obligacions de

rievades d'una llei europea: la directiva marc de l'aigua. L'atzar ha fet coincidir això amb el Cinquè Congrés Ibèric de Limnologia (ciència que estudia l'ecologia dels ecosistemes d'aigua dolça), que reuendeix un merescut homenatge al difunt professor **Ramon Margalef**, gran estudiós i defensor dels rius i de la vida que hi habita.

El Pla de Cabals és molt important. Si visitem un riu que tingui una minicentral hidràulica (és a dir, amb un assut que deriva l'aigua a un canal per moure una turbina), veurem ràpidament que la realitat pot ser tan dramàtica com la dels

*El Govern ha aprovat
un pla que garanteix
un cabal mínim*

rius cremats fa tres anys a Sant Llorenç. Per exemple, a Can Bros (riu Llobregat, Martorell) l'assut i el canal existents poden arribar a derivar fins a 17.000 litres per segon d'un riu per on gran part de l'any no passen més de 6.000 litres. El cabal que allibera aquesta central és nul o ridícul (menys de 100 l/s, malgrat tenir-ne un de fixat de 1.462 l/s). El nou pla aprovat pel Govern n'hi assigna 4.000 com a mínim. Encara que no serà fàcil fer realitat aquest pla, ja que hi ha molts interessos econòmics que en poden quedar afectats (una minicentral és un gran negoci), ara tenim un ins-

trument per poder lluitar per tal que els rius no s'assequin per culpa nostra.

Malgrat el seu dramatismes, els incendis són fenòmens que han estat presents a la natura des de temps immemorials. Els rius (i els boscos també) es poden arribar a adaptar i a recuperar del foc si la intervenció humana els ho deixa fer. Deixar el riu sec (derivant-ne l'aigua) és tan dramàtic com ho pot ser un incendi, però amb el cabal adequat el riu també s'acabarà recuperant. Si aquest any els incendis tornen als nostres boscos, no en lamentem la pèrdua: posem-nos mans a la feina per recuperar-los ben aviat. I per a les minicentrals hem de trobar la manera de possibilitar la producció d'electricitat sense que això perjudiqui el cabal ambiental que ha de circular pel riu.

TENIM els científics i tècnics necessaris per solucionar aquests problemes, i tenim mitjans. Ens falta voluntat política i una administració de l'aigua que consideri que aquesta no és només un recurs per utilitzar, sinó una part de la pell viva del nostre planeta que hem de disfrutar i respectar. Encara que l'Agència Catalana de l'Aigua ha avançat cap a la sostenibilitat del cicle de l'aigua en els últims anys, encara li queda un llarg camí per recórrer. ≡

*Catedràtic d'Ecologia